

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Стрімкий розвиток науково-технічної сфери життя людства впливає на формування запитів і вимог останнього щодо якості та рівня знань сучасного випускника школи, який повинен не просто володіти ґрунтовними знаннями, а й добре орієнтуватися у системі зв'язків між різними галузями знань, тобто, відповідно, цілісно розуміти та сприймати оточуючий світ. Така система якостей та характеристик жителя глобалізованого світу призвела до появи нових тенденцій в освіті. Щодо останніх зокрема, то з 60-х років минулого століття феномен «інноваційності» став ключовим у характеристиці постіндустріальної формації – її становлення і розвитку.

Інновацію варто розглядати як реалізоване нововведення в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу. В умовах глобалізації світової економіки, постіндустріального, інформаційного етапу розвитку цивілізації, впровадження інформаційних технологій в усіх країнах Європи проводяться різні за змістом реформи національних систем освіти [4, с. 21].

Перебудова загальноосвітньої середньої школи вимагає не тільки перегляду і вдосконалення змісту загальної освіти відповідно до нових завдань сучасного суспільства, але й активізації методів організації навчального процесу [3, с. 5]. Важливого значення, з огляду на це, набуває питання використання у педагогічному процесі *мультимедійних засобів навчання* (далі – МЗН). Під МЗН розуміємо сукупність різних засобів навчання, як-то текстів, графічних зображень, музики та відео, спрямованих на здобуття знань, вдосконалення вмій та навичок учнів.

Загалом, у всесвітній доповіді з питань освіти ЮНЕСКО (1998 р.) «мультимедіа» називають здатність подавати текст, зображення та звук користувачеві. Ю. І. Машбиць визначає це поняття як багатоканальне середовище, що видає інформацію у різноманітних модульностях [9, с. 87]. У О. В. Шликової мультимедіа – це «полісередовище», єдиний простір, який в синкретичному вигляді представляє різні види та способи надання інформації (текст, графіку, звук та ін.) [11, с. 38]. Деякі автори визначають це явище як сучасну інформаційну технологію, що об'єднує за допомогою комп'ютерних засобів графічне та відео зображення, звук та інші спеціальні ефекти.

МЗН забезпечують різні види діяльності, що базуються на комплексному використанні різних типів інформаційних процесів у межах єдиного технічного комплексу.

За призначенням і виконуваними операціями МЗН складаються з наступних видів:

- засоби зберігання і відтворення навчальної інформації;
- засоби моделювання (геометричні, фізичні й математичні моделі);
- засоби контролю/самоконтролю;
- засоби самонавчання;
- аудіо-комунікативні засоби;
- візуально-спостережні засоби;
- читально-письмові засоби (текстові) [4, с. 110-111].

Завдяки багатству можливостей, які надають мультимедійні засоби навчання з погляду одночасного застосування учнями різних каналів сприйняття інформації, вони виявляються дуже доречними, а часом навіть незамінними у процесі реалізації міжпредметних зв'язків як способу комплексного засвоєння навчальної інформації.

Проблема міжпредметних зв'язків у навчанні була і буде актуальною з кількох причин:

по-перше, окремий навчальний предмет охоплює лише частину наукової картини природи в рамках окремої науки, а тому виникає потреба використовувати надбання інших наук. Адже наука лише умовно поділена на окремі дисципліни, насправді – це єдина система знань і бачення світу. Тому все, що *знаходиться* у взаємному зв'язку, повинно *викладатися* у взаємному зв'язку;

по-друге, тісний зв'язок вивчення предметів з професійною спрямованістю – необхідна умова для вдосконалення змісту методики навчання. Учні повинні зрозуміти практичну необхідність вивченого матеріалу навчальних предметів, побачити перспективу професійного застосування набутих знань [5, с. 117-118].

У педагогічній літературі є понад 30 визначень категорії «міжпредметні зв'язки», існують найрізноманітніші підходи до їхньої педагогічної оцінки та різні класифікації.

Одним з найбільш повних визначень є наступне:

- *міжпредметні зв'язки* – це педагогічна категорія для позначення синтезуючих, інтеграційних відносин між об'єктами, явищами і процесами реальної дійсності, що знайшли своє відображення у змісті, формах і методах навчально-виховного процесу і виконують освітню, розвиваючу і виховну функції в їх обмеженому єдності [2, с. 57].

Психологічною основою досліджень, які розкривають взаємодію освітніх і виховних функцій міжпредметних зв'язків, виступає закономірна єдність свідомості, почуттів і дій у психічній діяльності людини. Забезпечення цієї єдності в навчанні є однією з педагогічних умов комплексного підходу, спрямованого на формування світогляду як інтегральної особистісної освіти (Н.А. Менчинська, Е. І. Монозон) [3, с. 5].

Міжпредметні зв'язки розглядаються як один із шляхів розвивального навчання, який веде до формування якісно нових утворень в навчальній діяльності школярів – міжпредметних понять і міжпредметних умінь (Т. К. Александрова, Л. М. Панчешнікова, Н. О. Сорокін) [10, с. 8-12]. Різноманіття функцій міжпредметних зв'язків у процесі навчання показує, що сутність даного поняття не може бути визначена однозначно. Явище міжпредметних зв'язків багатовимірне. Вони не обмежуються рамками змісту, методів, форм організації навчання. Міжпредметні зв'язки проникають у навчально-пізнавальну діяльність учнів і навчальну діяльність вчителів. Вони звернені до особистості учня, формують діалектичне мислення, науковий світогляд, переконання, сприяючи всебічному розвитку здібностей і потреб школяра [6, с. 76].

Принцип міжпредметних зв'язків націлює на формулювання проблеми, питань, завдань для учнів, орієнтувальних на застосування і синтез знань і умінь з різних предметів. Систематичне використання міжпредметних зв'язків створює можливості широко користуватися дидактичними матеріалами та засобами наочності, зокрема мультимедійними (підручниками, таблицями, приладами, картами, діафільмами, кінофільмами), які належать до одного навчального предмета, при вивченні інших дисциплін [1, с. 111-112]. В організації навчання виникає потреба в комплексних формах – узагальнюючих уроках, семінарах, екскурсіях, конференціях, що мають міжпредметний зміст. Такі форми вимагають координації діяльності вчителів, взаємовідвідування уроків.

У процесі формування пізнавальних інтересів учнів міжпредметні зв'язки (змістовні, операційно-діяльні, організаційно-методичні) виконують багатопланові функції. Перш за все вони виступають як стимул інтересів учнів до уроків, поєднуючись із всіма іншими позитивними стимулами, що йдуть від змісту, діяльності та відносин. Навчальна діяльність з опорою на міжпредметні зв'язки, демонстровані безпосередньо за допомогою інноваційних технологій (ясна річ, що в цій ситуації існує прямий зв'язок між якістю матеріально-технічного забезпечення навчального закладу та результативністю застосування технічного обладнання у навчальному процесі) викликає безпосередній інтерес до уроків. Здійснюючись систематично, а також спираючись на використання новітніх інформаційних технологій, актуальних та зрозумілих для сучасного учня, вони стають умовою формування стійких пізнавальних інтересів школярів. Сприяючи усвідомлення діалектичному зв'язку предметів і методів їх пізнання, міжпредметні зв'язки роблять значний вплив на пізнавальну самостійність і виступають фактором формування предметної спрямованості інтересів школярів [7, с. 174].

Міжпредметні зв'язки, реалізовані за допомогою мультимедійних засобів, можуть включатися в урок у вигляді фрагмента, окремого етапу уроку, на якому вирішується певна пізнавальна задача. Такий тип роботи вимагає залучення знань з інших предметів, а також володіння комп'ютерними технологіями як вчителем, так і учнями.

Міжпредметний характер найчастіше носять уроки узагальнення навчального матеріалу однієї або декількох навчальних тем одного або різних предметів. Здійснені в

різних формах організації навчання та в позакласній роботі, вони покликані не руйнувати, а зміцнювати предметну систему навчання [8, с. 76].

Отже, різні види МЗН дозволяють моделювати умови навчальної діяльності, реалізовувати їх у різноманітних тренувальних вправах ситуативного характеру, є дуже зручним способом реалізації міжпредметних зв'язків. Застосування інформаційних технологій сприяє більш раціональній діяльності вчителя на певному етапі навчального процесу, розширюючи її можливості, а за умови методично правильного використання – й економії часу, інтенсифікуючи тим самим весь педагогічний процес.

Список використаної літератури

1. Актуальні питання формування інтересу в навчанні / Під ред. Г. І. Щукіної. – М.: Знання, 1984. – 215 с.
2. *Беленький Г. І.* Про освітньо-виховні аспекти міжпредметних зв'язків / Г. І. Беленький // Рад. педагогіка. – 1977. – № 5. – С. 56-61.
3. *Бим И. Л.* Обучение иностранным языкам – поиск новых путей / И. Л. Бим // ИЯШ. – 1989. – № 1. – С. 5.
4. Всемирный доклад по образованию, 1998 г.: Учителя, педагогическая деятельность и новые технологии / ЮНЕСКО. – Париж: ЮНЕСКО, 1998. – 175 с.
5. *Гур'єв А. І.* Міжпредметні зв'язки в теорії та практиці сучасної освіти / А. І. Гур'єв // Інноваційні процеси в системі сучасної освіти. Матеріали Всеросс. Науково-практ. Конференції. – Горно-Алтайськ, 1999. – 160 с.
6. *Гур'єв А. І.* Міжпредметні зв'язки – теорія і практика / А. І. Гур'єв // Наука і освіта. – Горно-Алтайськ, 1998. – № 2. – 204 с.
7. *Максимова В. Н.* Міжпредметні зв'язки і вдосконалення процесу навчання. – М., 1977. – 197 с.
8. *Міхнушов О. Г.* Технічні засоби навчання на сучасному етапі / О. Г. Міхнушов // Радянська школа. – 1975. – №2. – С. 74-79.
9. Основи нових інформаційних технологій навчання : Посібник для вчителів / Авт.кол.; За ред. Ю. І. Машбиця / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.: ІЗМН, 1997. – 264 с.
10. *Усова А. В.* Міжпредметні зв'язки у викладанні основ наук у школі / А. В. Усова. – Челябінськ, 1995. – 16 с.
11. *Шлыкова О. В.* Культура мультимедиа: Учеб.пособие для студ.вузов / О. В. Шлыкова // Московский гос.ун-т культуры и искусств. – М.: Фаир-Пресс, 2004. – 415 с.

Катерина Рассаднева

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛЬНОГО КОМП'ЮТЕРА ЯК ЗАСОБУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТВОРЧОГО ВЧИТЕЛЯ

У зв'язку зі світовим технічним прогресом не можна не брати до уваги вплив техніки, а зокрема комп'ютера, на роботу вчителів. Саме зараз це питання дуже актуальне, бо всі джерела інформації намагаються ввести в мережу для більш швидкого і зручного доступу до них. У зв'язку з цим в усіх школах нашої країни є комп'ютери і для багатьох учителів проводять комп'ютерні курси, з метою швидкого пошуку, обробки надійного зберігання інформації різного типу.

У зв'язку з цим дуже актуальним є проблема використання персонального комп'ютера як засобу навчальної діяльності для підготовки вчителя.

У ході наукового пошуку з'ясовано, що багато науковців досліджували це питання. С. Гунько, М. Левшина, Ю. Первін, Т. Проценко, В. Безпалько, Ю. Дорошенко у своїх працях розглядали питання використання комп'ютера в молодшій школі для покращення та полегшення роботи вчителя. У цих роботах наведено аналіз використання комп'ютерів саме в школі. А акцентується увага на обмеженні використанні його дітьми.

Метою даної статті є розкриття важливого значення інформаційно- комунікаційних технологій та медіаосвіти у підготовці вчителя до уроку.

Сучасна освіта перебуває на етапі реорганізації, становлення та стандартизації навчально-виховного процесу. Проблеми педагогічної інноватики є пріоритетними в га-